

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

İBRAHİM YILDIRIM BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2019/10802
Karar Tarihi	: 7/12/2022
Başkan	: Kadir ÖZKAYA
Üyeler	: M. Emin KUZ Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR
Raportör	: Fatma Burcu NACAR YÜCE
Başvurucu	: İbrahim YILDIRIM
Vekili	: Av. Necla Tuğba TUĞRUL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işçilik alacağı nedeniyle açılan davaların aynı maddi olaya dayanılarak açılan başka davalarda verilen kararlardan aksi bir sonuca ulaşılarak reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, yargısal sürecin uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Başvurucunun Açtığı Dava ve Bireysel Başvuruya Konu Dava Süreci

2. Başvurucu 28/6/2011 ile 15/2/2014 tarihleri arasında iki dönem hâlinde, A Dijital Elektrik Telekomünikasyon Uydu Sistemleri İnşaat Dekor Sanayi Ticaret Limitet Şirketinde (A Dijital Şti.) aşçı olarak çalışmıştır.

3. Başvurucu iş akdinin haksız olarak feshedildiğini ileri sürerek işçilik alacaklarının (kıdem ve ihbar tazminatları, ücret, fazla mesai ücreti, genel tatil ücreti, izin ücreti, asgari geçim indirimi alacağı) tahsiline karar verilmesi istemiyle 26/2/2014 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; davalı olarak A Dijital Şti. yanında Krea İçerik Hiz. ve Prod. A.Ş. (Krea A.Ş./Digiturk) isimli şirketi de göstermiştir. Dilekçesinde başvurucu; Krea A.Ş.'nin emir ve talimatları doğrultusunda diğer davalı A Dijital Şti.'ne ait işyerinde çalıştığını, A Dijital Şti.'nin Krea A.Ş.'nin alt firması olduğunu ileri sürmüştür.

4. Davayı inceleyen İstanbul Anadolu 10. İş Mahkemesi (Mahkeme) 19/1/2016 tarihli kararıyla Krea A.Ş. yönünden davanın husumet nedeniyle reddine, A Dijital Şti. yönünden ise kısmen kabulüne, kısmen reddine karar vermiştir.

5. Mahkemenin karar gerekçesinde; davalı şirketler arasında yetkili satıcılık ve yetkili teknik servis hizmetleri sözleşmesi bulunduğunu, davalı A Dijital Şti.'nin bu

sözleşmeler kapsamında diğer davalı Krea A.Ş.'nin ürünlerinin satışı, kurulmasının yapılması ve teknik servis hizmetlerinin verilmesi işlerini yaptığı ifade edilmiştir. Davalı A Dijital Şti.'nin faaliyetlerini kendi bağımsız organizasyonu ile gerçekleştirdiği, başvurucunun da bu organizasyon içinde A Dijital Şti.'ne ait işyerinde çalıştığı vurgulanmıştır. Ayrıca asıl işveren-alt işverenlik ilişkisinin en önemli unsuru olan asıl işverene ait işyerinde çalışma olgusunun gerçekleşmediği, davalı Krea A.Ş. ile A Dijital Şti. arasında asıl işveren-alt işverenlik ilişkisi bulunmadığı belirtilerek başvurucunun Krea A.Ş.'ye karşı açtığı dava husumet yokluğu nedeniyle reddedilmiş, diğer davalıya karşı açılan davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

6. Başvurucu; temyiz dilekçesinde, Krea A.Ş. yönünden açılan davanın husumet yönünden reddedilmesinin hatalı olduğunu, davalı iki şirket arasında asıl işveren-alt işveren ilişkisi bulunduğunu, nitekim aynı işyerinde çalışan beş işçinin İstanbul Anadolu 9. İş Mahkemesinin E.2014/135, E.2014/136, E.2014/137, E.2014/138, E.2014/139 sayılı dosyalarında açtığı davalarda, davalılar arasında asıl işveren-alt işveren ilişkisi bulunduğu yönünde kararlar verildiğini, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 24/2/2015 tarihli ve E.2015/911, K.2015/8003 sayılı kararıyla söz konusu hükümleri onadığını belirtmiştir. Bu yönüyle davalı Krea A.Ş. hakkında verilen husumetten ret kararının bozulmasını talep etmiştir.

7. Tarafların temyiz başvurusunu inceleyen Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 12/2/2019 tarihli kararıyla mahkeme hükmünün usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek hükmü onamıştır.

8. Başvurucu, nihai hükmü 6/3/2019 tarihinde öğrendikten sonra 29/3/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

10. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

B. Başvuru Formunda Belirtilen ve Somut Dava ile Benzer Nitelikte Olduğu İleri Sürülen Davaların Süreçleri

1. Asıl İşveren-Alt İşveren İlişkisi Bulunduğunun Kabul Edildiği Kararlar

11. Başvurucu ile aynı işverene bağlı olarak çalışan beş işçi benzer iddialarla İstanbul Anadolu 9. İş Mahkemesinin E.2014/135, E.2014/136, E.2014/137, E.2014/138 ve E.2014/139 sayılı dosyalarında dava açmıştır. İstanbul Anadolu 9. İş Mahkemesi davaları kısmen kabul etmiştir. Karar gerekçelerinde; A Dijital Şti.'nin diğer davalı Krea A.Ş.'nin satış ve kurulum işlerini üstlendiği, davacıların da Krea A.Ş.'nin bayisi olan diğer davalıya ait işyerinde çalıştığı, davalılar arasında asıl işveren-alt işveren ilişkisi bulunduğu, davacıların işçilik alacaklarından her iki davalının da müştereken ve müteselsilen sorumlu oldukları belirtilmiştir.

12. İstanbul Anadolu 9. İş Mahkemesinin E.2014/135 sayılı dosyası Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 24/2/2015 tarihli kararıyla onanmıştır.

13. Diğer dava dosyaları Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 24/2/2015 tarihli kararı ile fazla çalışma ve yıllık ücretli izin alacakları yönünden bozulmuştur. İstanbul Anadolu 9. İş

Mahkemesinin E.2015/212, E.2015/213, E.2.2015/214 ve E.2015/215 sayılı dosyalarında bozmaya uyularak yapılan yargılamalarda davaların kabulüne karar verilmiş ve Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 19/9/2016 tarihli kararıyla hüküm onanmıştır.

14. İstanbul Anadolu 2. İş Mahkemesinin E.2016/441 ve E.2016/481 sayılı dava dosyasında ise davalılar arasında asıl işveren-alt işveren ilişkisi bulunduğu ve her iki davalının da davacıların işçilik alacaklarından müştereken ve müteselsilen sorumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. E.2016/441 sayılı dosyada verilen karara karşı yapılan istinaf başvurusu İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 24. Hukuk Dairesinin 15/9/2021 tarihli kararıyla kısmen kabul edilerek alacaklar yönünden yeniden hüküm kurulmuştur. İstanbul Anadolu 2. İş Mahkemesinin E.2016/481 sayılı dava dosyasında da davalılar arasında asıl işveren-alt işveren ilişkisi bulunduğu tespit edilmiş ve karara karşı yapılan istinaf talebi İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 31. Hukuk Dairesinin 17/2/2021 tarihli kararıyla kısmen kabul edilerek alacaklar yönünden yeniden hüküm kurulmuştur.

2. Asıl İşveren-Alt İşveren İlişkisinin Bulunmadığının Kabul Edildiği Kararlar

15. Başvurucuya aynı işverene bağlı olarak başka işçiler tarafından da işçilik alacakları için dava açılmıştır. İstanbul Anadolu 26. İş Mahkemesinin E.2015/252 sayılı dosyasında davalılar arasında asıl işveren-alt işveren ilişkisi bulunduğu ve her iki davalının da davacıların işçilik alacaklarından müştereken ve müteselsilen sorumlu olduğu belirtilmiştir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 26/3/2019 tarihli kararıyla davalı A Dijital Şti.nin sözleşmeler kapsamında diğer davalı Krea A.Ş.nin ürünlerinin satış ve kurulumunun yapılması ile teknik servis hizmetlerinin verilmesi işlerini yaptığı vurgulanmıştır. Davalı A Dijital Şti.nin faaliyetlerini kendi bağımsız organizasyonu ile gerçekleştirdiği, davacının da bu organizasyon içinde A Dijital Şti.ne ait işyerinde çalıştığı, bu nedenle asıl işveren-alt işveren ilişkisinin en önemli unsuru olan asıl işverene ait işyerinde çalışma olgusunun gerçekleşmediği Krea A.Ş. yönünden açılan davanın husumetten reddi gerektiği belirtilmiştir. Yeniden yapılan yargılamada Krea A.Ş. yönünden açılan davanın husumetten reddine karar verilmiş, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 18/2/2020 tarihli kararıyla hüküm onanmıştır.

16. İstanbul Anadolu 9. İş Mahkemesinin E.2014/223 sayılı dosyasında açılan işçilik alacağı davası kabul edilmiş, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 26/3/2019 tarihli kararı ile Krea A.Ş. yönünden husumet yokluğundan açılan davanın reddi gerektiği gerekçesiyle bozulmuş, Mahkeme bozmaya uyarak bu davalı yönünden davayı husumetten reddetmiş, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 4/2/2020 tarihli kararıyla hüküm onanmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu; aynı işyerinde çalışan diğer işçiler ile aynı zamanda açtıkları davalarda Mahkemece verilen aynı kararlar ilgili olarak Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin farklı uygulama yapmak suretiyle aynı maddi olaya dair gerekçesiz olarak farklı karar vermesinin eşitlik ilkesini zedelediğini, hukuk devletinin temel ilkelerinden birinin hukuk güvenliği ilkesi olduğunu belirterek Anayasa'nın 36. maddesindeki ilke ve haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Başvurucunun dile getirdiği iddiaları, aynı maddi vakadan kaynaklanan davalarda farklı kararlar verilmesi ile ilgili olarak esaslı nitelikteki bir itirazın yargılama

sırasında cevaplandırılmamasına ilişkin olduğundan başvurunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa Mahkemesi farklı tarihlerde verdiği kararlarda aynı maddi vakıadan kaynaklanan davalarda farklı kararlar verilmesini hakkaniyete uygun yargılama hakkı kapsamında incelemiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararlarına göre mahkemelerce uyuşmazlığın çözümünde etkili olan maddi vakıaların değerlendirilmesi, yorumlanması ve nitelendirilmesi derece mahkemelerinin takdirindedir. Maddi vakıalar, uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarından farklı olarak sadece somut bir olayı ilgilendirdiğinden ancak somut olayın koşulları çerçevesinde yorumlanabilir ve anlamlandırılabilir. Somut olayın tek bir uyuşmazlığa konu edildiği durumlarda maddi vakıalara ilişkin olarak mahkemeler arasında görüş ayrılığı oluşması mümkün değildir. Buna mukabil aynı olay çerçevesinde birden fazla uyuşmazlığın birden fazla mahkemede görüldüğü hallerde farklı mahkemelerin aynı olay kapsamındaki bir maddi vakıayı farklı değerlendirmesi ve yorumlaması mümkündür. Maddi vakıanın farklı yorumlanmasına bağlı olarak aynı olaya ilişkin uyuşmazlıklarda farklı sonuçlara ulaşılması ve birbiriyile çelişen kararlar verilmesi olasıdır. Bu durumda da aynı maddi vakıanın farklı değerlendirilmesine bağlı olarak adil yargılanma hakkının ihlal edileceği kabul edilmiştir (*Özlem Terzioğlu*, B. No: 2014/19341, 21/11/2017, §§ 45, 46; *Mehmet Arif Madenci*, B. No: 2014/13916, 12/1/2017, § 81; *Türkan Bal* [GK], B. No: 2013/6932, 6/1/2015, § 53; *Hakan Altınca* [GK], B. No: 2016/13021, 17/5/2018, §§ 44-48).

21. Nitekim Anayasa Mahkemesinin *Selahattin Bayri* (B. No: 2018/32374, 15/9/2021) kararında; mahkemelerin müferit bazı olaylarda farklı kararlar vermesinin kuralın öngörülebilir olma niteliğini etkilemeyeceğini, öngörülebilirlik sorununun ortaya çıkabilmesi için belirli bir konudaki içtihat farklılığının derinleşmiş ve müzmin hâle gelmiş olmasının gerekeceği, spesifik bazı olaylarda verilen farklı kararların söz konusu sonucu doğurmayacağı, Anayasa Mahkemesinin bir konuyla ilgili olarak verilmiş tüm mahkeme kararlarını yeknesak hâle getirme gibi bir işlevinin bulunmadığı, ayrıca mahkeme kararlarındaki hukuka aykırılıkları giderme ödevinin de söz konusu olmadığı belirtilmiştir. (*Selahattin Bayri*, § 42).

22. Bu ilkeler ışığında somut başvuruda başvuruçunun şikâyeti, aynı işyerinde benzer koşullarda çalışan işçiler tarafından açılan davaların bir kısmında yargı merciinin farklı bir yaklaşımı benimsemesi, buna ilişkin iddia ve itirazların yargılamada dikkate alınmaması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

23. Somut olayda, başvuruçuyu ile aynı işyerinde çalışan ve aynı durumda olan işçiler tarafından açılan bazı davalarda da temyiz incelemesini yapan Yargıtay 9. Hukuk Dairesi-davalılar arasında asıl işveren-alt işveren ilişkisi bulunduğu değerlendirilmesinin tamamen aksi yönünde bir kanaatle- davalı A Dijital Şti.nin sözleşmeler kapsamında diğer davalı Krea A.Ş.nin ürünlerinin satışı, kurulununun yapılması ve teknik servis hizmetlerinin verilmesi işlerini yaptığını belirterek davalı A Dijital Şti.nin faaliyetlerini kendi bağımsız organizasyonu ile gerçekleştirdiği, başvuruçunun da bu organizasyon içinde A Dijital Şti.ne ait işyerinde çalıştığı, bu nedenle asıl işveren-alt işveren ilişkisinin en önemli unsuru olan asıl

işverene ait işyerinde çalışma olgusunun gerçekleşmediği gerekçesiyle Krea A.Ş. yönünden açılan davanın husumetten reddine ilişkin mahkeme kararını onanmış ve neticede başvuruçunun davasının farklı sonuçlandırıldığı anlaşılmıştır.

24. Anayasa Mahkemesinin kural olarak somut davadaki kanıtları değerlendirme ve hukuk kurallarını yorumlama gibi bir görevi yoktur. Ancak mahkemelerin yargılama sırasında taraflarca ileri sürülen argümanların gerçekliğinin tespitine yönelik gerekli ve etkili incelemeleri yapması, elde edilen deliller çerçevesinde ilgili ve yeterli bir gerekçeyle değerlendirme yaparak sonuca ulaşması adil yargılanma hakkının bir gereğidir.

25. Aynı maddi vaktiden kaynaklanan ve farklı mahkemelerce görülen davalarda birbirinin aksi yönünde kararlar verilmesinin engellenmesi için yargısal sistem içinde çeşitli mekanizmaların geliştirilmesi, mahkemelerin de yargısal süreçte bu yönde dile getirilen itirazları dikkate alarak kararlarında neden farklı sonuca ulaştıklarıyla ilgili ayrıntılı ve ikna edici değerlendirme yapmaları gerektiği açıktır. Aksi takdirde birbirine tamamen zıt olarak verilen kararlar hukuki belirsizlik oluşturabileceği gibi bireyler nezdinde yargısal sisteme olan güveni sarsabilecektir.

26. Başvuruçunun başvuru konusu davanın yargılaması sırasında Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin söz konusu esasa ilişkin kararlarını Yargıtay 9. Hukuk Dairesine sunarak itirazlarını dile getirdiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda ileri sürülen itirazın davanın sonucunu etkileyecek nitelikte olduğu ve Yargıtay 9. Hukuk Dairesince dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

27. Başvuruçunun kendisi ile aynı durumda olan ve aynı işyerinde çalışan işçilerin açtığı davalarda aynı maddi vakaya ilişkin olarak tamamen aksi yönde değerlendirmede bulunan Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, başvuruçunun itirazı ile ilgili olarak kararında herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Dolayısıyla davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olan söz konusu itirazlara karşı hangi şekilde sonuca ulaşıldığının başvuru ve üçüncü kişiler tarafından objektif olarak anlaşılmasına imkân verecek düzeyde ilgili, makul ve yeterli bir gerekçe ile açıklanmadığı anlaşılmıştır. Bu sebeple hukuk sisteminde farklı kararlar verilmesi sonucunu doğuran somut davadaki uygulama nedniyle yargılamanın hakkaniyetinin zedelendiği kanaatine varılmıştır.

28. Açıklanan gerekçelerle başvuruçunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan *Güher Ergun ve diğ.leri* (B. No: 2012/13, 2/7/2013) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede yargılama süresinin makul olmadığı gerekçesiyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da yargılamanın 4 yıl 11 ay 26 gün sürdüğü anlaşıldığından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvuruçunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu: ihlalin tespiti, 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

31. Başvuruda tespit edilen hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği mahkemece yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğertleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

32. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

33. Makul sürede yargılanma hakkı yönünden ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında net 23.000 TL manevi tazminatın başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucu da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla İstanbul Anadolu 10. İş Mahkemesine (E.2014/130, K.2016/134) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 23.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE.

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruçunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA.

G. Kararın bir örneğinin Yargıtay 9. Hukuk Dairesine ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.